

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

ІВАСИК СНІЖАНА МИХАЙЛІВНА

ОБЛІК, АУДИТ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ
ВИРОБНИЦТВА

071 «Облік і оподаткування» (галузь наук – Управління та
адміністрування)

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: к.е.н. доцент кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Гнатюк Тарас Михайлович

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри теоретичної і прикладної економіки Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Ємець Ольга Іванівна

Захист відбудеться «26» червня 2023 р.

Науковий керівник _____	Гнатюк Тарас Михайлович
Завідувач кафедри _____	Баланюк Іван Федорович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.1 ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА».....	Ошибка! Закладка не определена.
1.2 ПІДХОДИ ДО ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.3 НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТОВ «АРІОН».....	Ошибка! Закладка не определена.
2.1 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	Ошибка! Закладка не определена.
2.2 МЕТОД ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ В КОНТЕКСТІ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАСТОСУВАННЯ УСІХ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ	Ошибка! Закладка не определена.
2.3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА В СИСТЕМІ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ТОВ «АРІОН»	Ошибка! Закладка не определена.
3.1 АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТОВ «АРІОН».....	Ошибка! Закладка не определена.
3.2 ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ.	Ошибка! Закладка не определена.

**3.3 УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ
І АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА** **Ошибка! Закладка не
определена.**

ВИСНОВКИ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ **Ошибка! Закладка не
определена.**

ДОДАТКИ.....70

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сучасні умови господарювання вимагають нового підходу до системи управління виробничою діяльністю суб'єктів різних видів економічної діяльності. Види економічної діяльності є особливими об'єктами державного регулювання у сфері економічних відносин, що визначено їх впливом не лише на економічну складову суспільного розвитку, але й як важливого джерела доходів державного і місцевого бюджетів. Зважаючи на це, ефективне управління виробничими витратами вимагає трансформації діючої системи його інформаційного забезпечення.

Облік, аудит і аналіз виробничих витрат підприємств є стратегічно важливими інструментами управління, від ефективності функціонування яких залежить результати прийнятого управлінського рішення. Особливої актуальності проблеми теорії, методики й організації обліку, аудиту та економічного аналізу виробничих витрат набувають в умовах загострення економічної кризи. Зазначені обставини вимагають підвищення ефективності використання всього ресурсного потенціалу суб'єкта господарювання, що дозволить мінімізувати витрати та підвищити економічну результативність його діяльності.

Теоретико-методологічні й організаційно практичні проблеми бухгалтерського обліку, аудиту та економічного аналізу виробничих витрат знайшли відображення в працях таких вітчизняних вчених: О.С. Бородкіна, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валусьва, С.Ф. Голова, З.В. Гуцайлюка, Г.Г. Кірейцева, Я.Д. Крупки, М. В. Кужельного, А.М. Кузьмінського, П.О. Куцика, В. Г. Лінника, Б.М. Литвина, Л.В. Нападовської, П.П. Новиченка, В.О. Озерана, О.В. Олійник, В.Ф. Палія, М.С. Пушкаря, К.І. Редченка, В.С. Рудницького, Я.В. Соколова, В.В. Сопка та ін.

Аналіз праць науковців і практиків вказує на вагомій наукові та практичні результати в дослідженні розвитку обліку, аудиту й аналізу виробничих витрат, проте залишаються невирішеним ряд теоретичних і практичних питань, які стосуються обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств, зокрема, вирішення потребують такі питання: з'ясування сутності витрат як багатоаспектного економічного явища та об'єкта обліку і аналізу; уточнення класифікації витрат підприємств для цілей аналізу. Проблемні питання практичного характеру стосуються виявлення напрямів розвитку організації та методики обліку витрат підприємств в управлінні.

Все вище зазначене обумовило актуальність та вибір теми, визначення мети, постановку завдань та логіку дослідження.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій із обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими витратами.

Для досягнення мети дослідження в роботі поставлено такі **задачі**:

- розглянути облікові аспекти та економічний зміст поняття «витрати виробництва»;
- визначити підходи до обліково-економічної класифікації витрат виробництва;

- охарактеризувати нормативне забезпечення обліку витрат виробництва;
- проаналізувати організацію обліку та аудиту витрат виробництва на підприємстві;
- визначити метод обліку витрат виробництва на підприємстві в контексті особливостей застосування усіх методичних прийомів;
- охарактеризувати організацію та методіку аудиту витрат виробництва на підприємстві;
- здійснити аналіз витрат виробництва ТОВ «АРІОН»;
- розглянути значення економічного аналізу в системі внутрішнього та зовнішнього аудиту;
- визначити напрями удосконалення підходів до економічного аналізу і аудиту витрат виробництва.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-методичних питань обліку, аудиту і аналізу виробничих витрат.

Об'єктом дослідження є процес обліку, аудиту та аналізу виробничих витрат підприємства ТОВ «АРІОН».

В процесі проведення дослідження застосовувалися загально наукові та спеціальні методи пізнання. Для з'ясування економічної сутності витрат як економічної категорії та об'єкта бухгалтерського обліку, класифікації витрат використовувалися методи аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення, системного підходу. За допомогою методів аналізу та синтезу, індукції та дедукції, групування, наукової абстракції обґрунтовано особливості бухгалтерського обліку витрат на виробництво (за об'єктами витрат). Системний підхід, порівняння використано для дослідження особливостей організації та методіки бухгалтерського обліку витрат підприємства, застосування методів систематизації, гіпотез і припущення для розробки рекомендацій із удосконалення управління витратами підприємства.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених із питань економічної теорії, бухгалтерського обліку, аудиту та економічного аналізу, праці класиків економічної теорії, офіційні статистичні матеріали, матеріали науково-практичних конференцій, довідково-інформаційні видання, методичні матеріали та рекомендації, нормативно-правові акти, що регулюють питання бухгалтерського обліку витрат, інтернет-ресурси, а також дані бухгалтерського обліку та звітності ТОВ «АРІОН» за 2019-2021 роки.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА» досліджено теоретичний аспект обліку витрат виробництва, було визначено, що витрати є важливим поняттям, яке пов'язане з ресурсами, необхідними для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства та досягнення ним поставленої мети, а також розглянуто нормативне забезпечення обліку витрат виробництва та визначено, що облік витрат суворо регламентований нормативно-правовими документами, які визначають визнання та оцінку витрат, їх склад витрат в процесі визначення собівартості та повних витрат у виробництві.

У розділі 2 «МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТОВ «АРІОН» досліджено організацію обліку та аудиту витрат на підприємстві та висвітлено важливість проведення аудиту витрат виробництва для виявлення можливостей зниження витрат, описано метод обліку витрат виробництва, його переваги та недоліки, а також розглянуто організацію та методику аудиту витрат виробництва.

У розділі 3 «ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА В СИСТЕМІ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ТОВ «АРІОН» проведено аналіз витрат виробництва ТОВ «АРІОН», досліджено значення економічного аналізу в системі внутрішнього та зовнішнього аудиту, а також розглянуто удосконалення підходів до економічного аналізу і аудиту витрат виробництва.

ВИСНОВКИ

З метою підвищення ефективності та прибутковості підприємства важливим елементом є економічний аналіз та аудит витрат виробництва. Дослідження показали, що постійне вдосконалення підходів до обліку та аудиту витрат виробництва дозволяє підприємству бути більш гнучким та пристосовуватись до змін у середовищі, підвищувати якість та ефективність виробництва, зменшувати витрати та збільшувати прибуток.

У бакалаврській роботі розглянуті теоретичні аспекти обліку витрат виробництва, підходи до їх класифікації та нормативне забезпечення обліку. Також розглянуто методичні засади обліку та аудиту витрат виробництва на прикладі ТОВ «Арїон», включаючи організацію обліку, методикау та організацію аудиту.

Особлива увага приділена економічному аналізу витрат виробництва в системі обліку, контролю та прийняття управлінських рішень на прикладі ТОВ «АРІОН». Застосування економічного аналізу дозволило виявити

потенційні можливості підвищення ефективності виробництва та зменшення витрат, що має безпосередній вплив на підприємство.

Отже, робота показала, що ефективний облік та аудит витрат виробництва та їх економічний аналіз є необхідною умовою успішної діяльності підприємства в умовах ринкової конкуренції. Результати дослідження можуть бути корисні для підприємств, які бажають підвищити ефективність своєї діяльності та отримувати максимальний прибуток.

В роботі були досліджені теоретичні аспекти обліку витрат виробництва, а також підходи до їх класифікації. Було проаналізовано нормативне забезпечення обліку витрат виробництва, яке допомагає підприємствам здійснювати облік витрат на виробництво та визначати їх ефективність.

У другому розділі було досліджено методичні засади обліку та аудиту витрат виробництва на прикладі ТОВ «АРІОН». Було проаналізовано організацію обліку та аудиту витрат виробництва на даному підприємстві та розглянуто метод обліку витрат в контексті особливостей застосування усіх методичних прийомів. Також було розглянуто організацію та методіку аудиту витрат виробництва.

У третьому розділі було проведено аналіз витрат виробництва ТОВ «Аріон» та визначено значення економічного аналізу в системі внутрішнього та зовнішнього аудиту. Також було розглянуто удосконалення підходів до економічного аналізу і аудиту витрат виробництва.

Отже, робота показала, що ефективний облік та аудит витрат виробництва та їх економічний аналіз є необхідними для забезпечення успішної діяльності підприємства в умовах ринкової конкуренції. Користування нормативними засадами та застосування методів обліку та аудиту витрат виробництва допоможе підприємству здійснювати ефективний контроль за витратами та прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що в свою чергу сприятиме зниженню витрат та підвищенню ефективності виробництва.

Важливим етапом в обліку витрат виробництва є їх класифікація, яка визначається відповідно до певної методики. У даній роботі розглядалися підходи до обліково-економічної класифікації витрат виробництва, а також нормативне забезпечення обліку витрат виробництва. Організація обліку та аудиту витрат виробництва на підприємстві потребує розробки методичних засад, які б враховували специфіку виробничої діяльності даного підприємства.

Економічний аналіз витрат виробництва є важливим етапом у прийнятті управлінських рішень, що допомагає виявляти можливості зниження витрат та підвищення ефективності виробництва. Дослідження витрат виробництва ТОВ «АРІОН» дозволило виявити основні напрямки удосконалення системи обліку та аудиту витрат, а також запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності виробництва та зниження витрат.

У підсумку можна стверджувати, що робота виявила важливі аспекти обліку витрат виробництва, методики їх класифікації та нормативного забезпечення, а також дозволила розробити методичні засади організації обліку та аудиту витрат виробництва на підприємстві. Результати дослідження можуть бути корисні для підприємств, які бажають підвищити свою конкурентоспроможність та забезпечити ефективне використання ресурсів. Застосування рекомендацій, розроблених у роботі, дозволить підприємству управляти витратами виробництва та зменшити їхню величину, збільшити прибуток, підвищити якість продукції та забезпечити стабільний розвиток. Крім того, дослідження можуть бути корисними для викладачів та студентів, які вивчають дисципліни з обліку та аудиту витрат виробництва, а також для науковців, які займаються дослідженнями у цій галузі. Отже, результати роботи мають великий практичний та науковий потенціал для розвитку бізнесу та вдосконалення наукових досліджень.

СПИСОК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chakravarthy, B. S., & Sengupta, K. (2013). Cost accounting and management: essentials you always wanted to know. Pearson Education India.
2. Drury, C. M. (2013). Management and cost accounting. Cengage Learning EMEA.
3. Garrison, R. H., Noreen, E. W., & Brewer, P. C. (2014). Managerial accounting. McGraw-Hill Education.
4. Horngren, C. T., Datar, S. M., & Foster, G. (2006). Cost accounting: a managerial emphasis. Pearson/Prentice Hall.
5. Horngren, C. T., Datar, S. M., & Rajan, M. V. (2015). Cost accounting: a managerial emphasis. Pearson.
6. Kaplan, R. S., & Anderson, S. R. (2007). Time-driven activity-based costing. Harvard Business Review, 85(11), 131-138.
7. Kaplan, R. S., & Cooper, R. (1998). Cost and effect: Using integrated cost systems to drive profitability and performance. Harvard Business Press.
8. Maher, M. W., Stickney, C. P., & Weil, R. L. (2014). Managerial accounting: an introduction to concepts, methods and uses. Cengage Learning.

9. Mowen, M. M., Hansen, D. R., & Heitger, D. L. (2018). Cornerstones of managerial accounting. Cengage Learning.
10. Zhang, L. (2017). The impact of lean production on financial performance: a study of Chinese manufacturing firms. *The International Journal of Accounting*, 52(2), 178-193.
11. Аудит витрат / Н. І. Міненко, Т. І. Старікова, О. В. Коломієць та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 256 с.
12. Беспалов В.В. Облік витрат на виробництво: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 392 с.
13. Булгаков О.Ю. Облік витрат на виробництві та їх оптимізація. Київ: Знання України, 2017. 288 с.
14. Бухгалтерський облік в Україні: Навчальний посібник / І. В. Гапоненко, І. М. Єршова, О. В. Лаврентьєва та ін. – К.: КНЕУ, 2016. – 452 с.
15. Витрати підприємства: теорія та практика управління / О. М. Калач, А. А. Денисенко, М. В. Єрмоленко та ін. – К.: КНЕУ, 2011. – 352 с.
16. Гаврилюк О.В. Облік витрат на підприємстві: навч. посібник. Київ: Знання України, 2013. 256 с.
17. Гончаренко О.В. Організація обліку витрат виробництва: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2011. – 256 с.
18. Господарський облік: Навчальний посібник / О. М. Єршова, Н. В. Калюжна, Т. О. Лозова та ін. – К.: КНЕУ, 2019. – 500 с.
19. Григорьєва Е. В., Котельникова Ю. А. Облік та аудит витрат в системі управління підприємством // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2016. – №17. – С. 107-109.
20. Денисенко А.І., Синявська І.В. Облік витрат на підприємствах: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 336 с.
21. Діденко Н.В., Кондратюк О.П., Мартиненко А.В. Аналіз витрат підприємства. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 256 с.

22. Довідник «Облік витрат на підприємствах»: у 2 т. / за ред. Г.В. Коберніка. – К.: Альтернативи, 2014. – Т. 1. – 384 с.; Т. 2. – 400 с.
23. Дубовик В.П., Дорофєєва І.В. Облік витрат в умовах ринкової економіки. – К.: Знання України, 2012. – 240 с.
24. Економічний аналіз витрат на підприємствах / О. В. Лисенко, Л. В. Дубініна, О. В. Герасименко та ін. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. – 272 с.
25. Інструкція з обліку витрат на виробництво: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 24.06.2013 р. № 613 (зі змінами та доповненнями).
26. Калиновська Л.А., Бакум З.І. Аудит витрат на підприємстві: практичні аспекти. – К.: МАУП, 2009. – 296 с.
27. Ковальчук А.В. Аудит витрат на підприємстві: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 352 с.
28. Колісник О.А. Облік та аудит витрат: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2008. – 168 с.
29. Лопатинський Ю.І. Облік витрат на виробництво: Навчальний посібник. – К.: Знання України, 2008. – 352 с.
30. Луцик М.М. Облік витрат підприємства: Навчальний посібник. – Львів: Растр-7, 2011. – 200 с.
31. Макарова Т.В., Ковальова Н.В. Облік витрат на виробництво: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2013. – 280 с.
32. Мельник Л.А. Облік і аналіз витрат в системі управління підприємством. – К.: КНЕУ, 2008. – 332 с.
33. Назарова Т.В., Шевченко Н.В. Облік витрат на підприємстві: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 304 с.
34. Нормативно-правове забезпечення обліку та аудиту витрат на підприємствах / А. В. Ільїна, О. В. Лисенко, Л. В. Дубініна та ін. – К.: КНЕУ, 2009. – 256 с.

35. Облік витрат в умовах ринкової економіки / О. В. Ляховська, В. І. Пуховський, О. В. Харченко та ін. – К.: Знання, 2005. – 304 с.
36. Облік витрат та аналіз їх впливу на формування цін: Навчальний посібник / В. М. Романенко, І. І. Дерев'янка, А. В. Жидкова та ін. – К.: КНЕУ, 2018. – 332 с.
37. Облік та аналіз витрат виробництва: Навчальний посібник / О. М. Ершова, І. В. Гапоненко, Н. О. Сергієнко та ін. – К.: КНЕУ, 2015. – 512 с.
38. Панкевич А.М. Облік витрат на підприємствах: Навчальний посібник. – К.: ВД «ІНТЕРСЕРВІС», 2008. – 256 с.
39. Петрова І.В., Булгакова І.В. Облік витрат на підприємстві: підручник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – 368 с.
40. Поляков В.Ф., Полякова О.В. Облік та аналіз витрат в системі управління підприємством. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 288 с.
41. Саблін І.В., Бородіна Т.О. Облік витрат на підприємствах: навчальний посібник. – К.: Знання України, 2014. – 348 с.
42. Сакун О.А., Кравченко А.В. Облік витрат на підприємстві: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2007. – 216 с.
43. Самойленко О.І., Кривко С.А., Кіриченко Л.С. Облік витрат на підприємствах: навчальний посібник. – К.: НУХТ, 2012. – 348 с.
44. Синявська І.В., Кузьменко О.В. Облік витрат на підприємстві: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
45. Сіренко О.В., Кривко С.А., Кіриченко Л.С. Облік витрат на підприємствах: навчальний посібник. – К.: НУХТ, 2014. – 350 с.
46. Стеценко Л. Методика обліку витрат на виробництві // Бізнес Інформ. – 2012. – №7-8. – С. 67-70.
47. Товкач Л.В. Облік витрат на підприємстві: навчальний посібник. – К.: НУБіП України, 2011. – 188 с.
48. Федорович В.С. Витрати та результати підприємства. – К.: Знання, 2009. – 320 с.

49. Федосенко В.П., Хомич В.П. Облік витрат на підприємстві: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 240 с.
50. Хімчак Л.С., Школьник Ю.М. Облік витрат на підприємстві: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
51. Чепуха М.І., Ільїна О.Ю., Мерзлікін О.В. Облік витрат на виробництво: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 240 с.
52. Черняк І.О. Теорія обліку: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 512 с.
53. Шевченко Н.В., Назарова Т.В. Облік витрат на підприємстві: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 376 с.
54. Шпаргалка з бухгалтерського обліку: Навчальний посібник / В. В. Єфремов, Н. І. Єрмакова, І. О. Шеметова та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2016. – 128 с.
55. Яковлева І.С. Облік витрат на підприємстві: навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2009. – 352 с.